

CESTY A CÍLE

ROČNÍK XIV. - BŘEZEN 1936. - ČÍSLO 2.

Norbert F. Čapek:

RUKA JAKO SYMBOL.

Nemám v úmyslu zabývat se rukou speciálně po stránce lidoznalecké, ale jako symbolem našeho unitářského myšlení. Jako jiní mají svoje: Věřím v Boha, anebo jiné vyznání, vyjádřené v různých symbolech, tak i my mohli bychom nejhlavnější principy svého myšlení, kterými se lišíme od jiných shrnout v symbolu ruky.

Ruka je především symbolem naší soudržnosti s veškerenstvím. Jako ruka od těla oddělená je mrtvá a bezvýznamná, tak bychom i my byli, když bychom se chtěli naprosto oddělovat od ostatního lidstva a od kosmického celku vůbec. Tělo tedy představovalo by vesmír, a spojení ruky s tělem představuje naší víru, že jsme občané nejen země, ale celého vesmíru a všech věčností. A dlaň, která všechny prsty spojuje, symbolisuje naše spojení s lidstvem, a hlavně s jeho nejšlechetnějšími snahami po stránce kulturní, sociální a po všech jiných stránkách. A pět prstů, které vyrůstají z dlaně, je pak symbolem pěti základních principů unitářského myšlení, kterými se od jiných lišíme.

Začneme tedy s prostředníkem. Ten v rukoznalectví značí opatrnost a prozíravost, a ve vyšším smyslu prozřetelnost. Je tedy svým ústředním postavením symbolem Nejvyššího. My se tedy ode všech náboženských směrů lišíme svým pojmem Boha.

Nám se vytýká, že nic neučíme podrobného a přesného o podstatě a vlastnostech božích. Tato výtky je naší chloubou. Patříme k těm, kteří se nechlubí, že něco vědí, co až dosud žádný člověk neví. Všichni, kteří o podstatě a vlastnostech božích něco podrobného a určitého napsali, překročili tím daleko hranice lidského poznání, a svojí fantasií předložili k věření, jakoby zjevení božímu.

Nám zůstává Bůh největším tajemstvím. Je nám předmětem víry. Věříme, že je bližší než dech a tlukot srdce, věříme s apoštolem Pavlem, že jím živi jsme, hýbeme se a trváme, a s Ježíšem a apoštolem Janem věříme, že Bůh je láska, že jeho nejvyšším pro-

jevem je láska, a že v základě vesmírného dění je také láska nebo něco ještě vyššího, co si představit neumíme. Láska, odpuštění, smíření, obětavost, dobrotivost, tedy dobro v nejširším a nejhlubším slova smyslu, to je ono svaté pole, na kterém se Bohu přibližujeme.

V rozdílu od tohoto pojetí tvrdí naši přátelé v jiných náboženských útvarech, že Bůh je do nekonečna zveličený člověk, který se hněvá, který soudí a zatracuje, který je od člověka propastně vzdálen, který musí býti smiřován, který některé lidi přijme do věčné blaženosti, ale jiné nechá bez konce trápit v propastech pekelných.

Bůh je jen na tolik člověku vzdálený, jako může být hudba vzdálená hluchému, ale je blízká hudebnímu umělci. Je blízký i vzdálený, podle toho, čím jsme my a k čemu jsme naladěni.

Tak nám prostředník symbolisuje střed vesmíru, střed veškerého smyslu života, střed nejvyšších hodnot lásky — Boha.

Prsteník je symbolem umění, a v našem případě umění žít, tedy symbolem člověka, který pěstuje umění žít. Tím se tedy lišíme od ostatních, že hlavní důraz klademe na umění žít. Neběží nám na prvním místě o vykonávání obřadů, o dlouhé modlení, o věření určitým myšlenkovým formulím, ale běží o umění žít.

A my předpokládáme, že člověk má k tomu schopnosti, v rozdílu od těch ostatních, kteří věří, že následkem pádu prvního člověka a zlořečení Boha, které bylo uvrženo na všechno potomstvo, stali se všichni lidé neschopni usilovat z vlastních sil o své spasení, a stali se obětí temné moci, která je strhuje ke zlému, takže jen zázrakem mohou někteří vyvolení vyváznout. My naproti tomu věříme v nesmírnou cenu člověka a v jeho nekonečné možnosti, dosahovati vyšších stupňů a úrovní života, takže záleží na něm samém, kam dospěje.

Prsteník bývá okrášlen prstenem jako symbolem lásky, družnosti, a vázanosti k lidským řádům. Nikde to nejvyšší, co z života známe, neprojevuje se tak zřejmě, jako v oddanosti člověka k člověku. Vrcholem umění žít je tedy lidskost, je umění mít rád, je souhra a součinnost s druhými. Vyloučení nevraživosti, závisti a všech negativních citů k druhým lidem. Odstranění válek, odstranění všech nedostatků a hladu, kde jsou přebytky, zkrátka ten pravý humanism.

Ukazováček je symbolem vůdcovství v dobrém slova smyslu. Je ukazovatelem cest. Je to opak spoléhání na mrtvou literu.

na dogmata, na neomylné papeže, kteří jen proto jsou neomylní, že omylní lidé je za takové vyhlásili.

Protože v unitářství neexistuje závaznost k učení jednou provždy stanovenému, vytváří se různé typy duchovních vůdců, z nichž někteří jdou více cestou rozumovou, jiní citovou. Někteří zůstávají v mezích toho, co lze smyslově prokázat, a jiní jsou smělymi chodci v oblastech duchovního světa. Jedni budou více oblíbeni tam, kde běží jen o duchovní periferii materiálních zájmů, a druzí hledají cestu a světlo všedními dny a starostmi až k nejdalším výšinám kosmických tajů.

Úsilím dobrého duchovního vůdce bude vždy, aby podněcoval k rozkřesání božské jiskry v nitru každého člověka tak, aby každý byl veden tímto vnitřním světlem, a na svém vůdci a učiteli nezástal trvale příliš závislým.

Budou vždy jisté těžkosti. Vždy se najdou lidé, kteří budou mítí plnou hlavu teorií a žádnou životní praxi, a přece si budou myslet, že jsou povoláni vést. Anebo také budou takoví, kteří své bohaté zkušenosti neuměli dostatečně promyslet a zladit, tak aby vyloučili slupky a zůstali při jádře. Vždy to bude jako s výchovou dětí vůbec, totiž, že nejlépe výchově rozumějí ti, kteří žádné děti neměli.

A ještě jedna těžkost. Někteří lidé jsou příliš pánovití a jiní zas příliš poddajní. A tu bývá velmi těžko poddajnou povahu osamostatnit a pánovitou povahu chránit před domýšlivostí. Je tedy nutno, aby každý vůdce zůstal také žákem, a své vůdcovství usměrňoval velkými vzory. Za největšího vůdce v duchovním světě je až dosud pokládán Ježíš. Unitáři toto vůdcovství Ježíše plně uznávají a doporučují.

Palec je symbolem vůle, úsilí, houževnatosti, vytrvalosti, a tím je v našem smyslu symbolem spásy. Většina bohoslovců považuje otázku spásy za nejvlastnější a nejzákladnější věc v náboženském myšlení. Strach, aby člověk nebyl zatracen, a snaha, aby byl spasen nějakou milostí a zázrakem, vyplňuje většinou citový život velkého počtu věřících.

V unitářství otázka spásy nehraje tak velkou úlohu, už proto, že oni nevěří v hněvivého Boha, který by chtěl někoho zatratit. Věří jen v úsilí a poctivou snahu sebe měnit a zdokonalovat, zvolna a vytrvale, a o ostatní se tolik nestarají. Smrtí nenastane žádný přelom. Nikdo se smrtí nestane lepším ani horším. Bude za

hrobem, čím byl před hrobem, ale ponese přirozené následky předchozího života. Co rozsával, to bude žnouti. Byl-li jeho život podobný plevelu, nevyrostou z něj pšeničné klasy. Spása nespadne nikomu do klína, člověk o ni musí zápasit. Známa jsou slova Ježíšova: „Království boží násilí trpí a ti, kteříž o to usilují, uchvacují je.“

Podle jedné lidoznalecké theorie souvisí mozek a celá nervová soustava s rozumovou oblastí duševního života, všechno pak, co má určitý rytmus v těle, jako dýchání a činnost srdce, má nejbliž k citové stránce člověka, a konečně všechno, co souvisí s výměnou látek v těle a s pohybem rukou a nohou patří na prvním místě do oblasti vůle.

Jestli tedy palec je symbolem volní stránky člověka, je také symbolem pohybu a výměny látek. Umění žít znamenalo by podle toho vyměňovati staré a opotřebované za nové, životnější a dokonalejší. To se může vztahovati na myšlenky, na způsob života, a na celou oblast duševního života.

Vůle se také silně projevuje rukama a nohama; něco udělat, někam dojít, hnout se z místa, přeorientovat se. Sám sebe měnit, se sebou se vyrovnat, svůj celý život usměrnit a žít pod zorným úhlem věčnosti, to je tedy naše cesta spásy, cesta k novému životu, k vědomému sebe vyjadřování podle nejlepšího poznání, jakého jsme s to nabýt.

Přicházím k malíčku. Ten je symbolem organisace. Tím je zároveň symbolem pokroku. Chceme organisovat lepší svět. Chceme, co se neosvědčilo přeorientovat. Malíček je nejmenší mezi prsty. I to je symbolické, ale jen pro dnešní dobu, ve které pokrok kráčí hlemýždím krokem vpřed, a někdy dokonce račím krokem nazpět.

Jednou z hlavních zásad téměř všech církví je tuhý konservatismus, to jest velký a trvalý odpor k pokroku. Tu platí „jakož bylo na počátku, tak budiž vždycky až na věky věkův, amen.“ Naproti tomu platí v unitářství zásada pěstít úctu k minulosti, ale nezůstat v ní trčet, a pro krásnou vzpomínku na minulost nezapomenout žítí v přítomnosti a připravovat lepší budoucnost.

Co je věcí v učení a zvycích mnohých církví, o kterých každý myslící a vzdělaný křesťan velmi dobře ví, že jsou v rozporu s dobou, v které žijeme, i s rozumem, a jenom překáží, ba často ještě škodí — ale protože idea pokroku odporuje jejich církevnímu duchu, tak se nic nemění.

Abych to tedy shrnul: Prostředník je symbol Boha, který je ve všech, se všemi a pro všechny, který je životem a smyslem života našeho. A přece jen tuchou se k Němu přibližujeme, neboť zůstává věčným tajemstvím, a my zůstaneme hledači Boha, dokud žijeme.

Prsteník symbolisuje nesmírnou cenu člověka a jeho nekonečné možnosti. Hvězdy jedna po druhé zhasnou a nové se rozsvítí, ale člověk zůstane poutníkem z věčnosti do věčnosti podle té naší písně:

Však duše nikdy nestárne,
Je z Boha, hvězdou jitřních krás,
Vždy znovu mládím zaplane
a vydá nový žití jas.

Ukazováček ukazuje směr. Nám nejvyšší autoritou není litera neb úřad, ale vlastní svědomí, osvětlené tím vnitřním světlem a vůdcovstvím učitele, kterého jsme sami za takového uznali. Nepřijímáme za neomylné, co někomu před staletími bylo zjevením, ale věříme v to živé a přítomné světlo. Nechceme, aby nám někdo podrobně předepisoval, co kdy máme dělat, ale přijímáme všeobecné směrnice a podle nich rozhodujeme v jednotlivých případech všedního dne.

Palec jako symbol vůle a mravního úsilí nám říká, abychom nehledali spásu venku, ale dobývali vyšších úrovní vlastním nápo-rem, podle naší písně:

Není spásy venku, ta je v nás,
z hlubin duše volá boží hlas.

A konečně malíček je symbolem a heslem pokroku; ku předu, ku předu, zpátky ni krok.

V tomto duchu psal apoštol Pavel k Filipenským: „O jedno mi jde: na to co je za mnou zapomínám, a k tomu, co je přede mnou se upínám, spěchám k cíli, k ceně, jež záleží v božím povolání“, čímž rozuměl své životní poslání.

Když bych každé z hesel řekl jen jedním slovem: prostředník symbol Boha, prsteník symbol člověka, ukazovák symbol světla na cestu, palec symbol charakteru, malíček symbol pokroku.

A ještě z jiné strany je možno poukázat, že

1. prostředník je symbolem zodpovědnosti člověka před Bohem a věčností,

2. prsteník symbolem lásky a lidských vztahů,

3. ukazovák symbolem klidu; jsem klidný, vím-li kam vede cesta,

4. palec symbolem odvahy, a

5. malíček symbolem zdraví, neboť i to je nutno organisovat, jak po stránce tělesné tak i duševní, a patří to k umění žít, patří to k lidskému pokroku.

Tak velký význam vidím v ruce, že bych si přál, kdybych měl čas napsati o ruce celou knihu. Rukou vítáme a hrozíme. Rukou se lidé vraždí a rukou hladí po tváři a stírají slzy, ty své i ty cizí. Co je lidí na světě, kteří se cítí zklamaní a opuštění a pochybují, mohou-li vůbec ještě někomu důvěřovat. A zakrývají svůj bol.

A ten z nich, kdo měl dobrou matku, které důvěřoval a nic před ní neskrýval, vzpomíná, jak mu bylo, když ji padl do klína a vyplakal se. A matka potom utřela rukou tu poslední slzičku, která už byla prozářena novou radostí a zas bylo na dlouho dobře.

Člověk má ruce a nikoli drápy, proto si nikdy nemá počínat jako dravec, nemá chtít z druhého člověka kořistit, a nemá se na něho vrhnout, aby ho poškrabal a bolest mu působil.

Ale člověk také nemá ploutve místo rukou, aby vždy v svých rozhodováních „plaval“, a nikdy nic pořádně do ruky nechytil a pevně držel.

A ještě jedné vlastnosti vzpomenu, která patří celé ruce. Je známo, že otisky prstů jsou dosud nejspolehlivějším znakem o totožnosti člověka. Písmo je možno napodobit, nikoli však ty zvláštní jemné rýhy prstů, které jsou u každého člověka jiné a odlišné.

Je tedy i ruka symbolem jedinečnosti každého člověka. Každý sám za sebe počet vydávati bude, jak praví sv. Písmo, a to proto, že každý je jiný. Je v tom i to poučení, že žádný druhému člověku plně neporozumí. Je sice možno mnohé vlastnosti poznat podle zevnějšího člověka, podle rukopisu a podle zkušeností, které získáváme, když s někým déle obcujeme, ale plně žádný člověk nevnikne do druhého člověka. Člověk je vlastně sám sobě tajemstvím, a tím více tomu druhému člověku.

Řekl jsem nejednou, kdybych plně věděl, co je ten nejmenší brouček v své podstatě, co je nejvlastnějším základem jeho života, že bych mnohem více také věděl, co je Bůh. Více než o broučku platí totéž o člověku.

Je n povrchní myslitel se domýšlí, že toho mnoho ví, ale čím více skutečného vědění o člověku jsme nabyli, tím jsme skromnější v svém tvrzení. V nejdůležitějších poznatcích o sobě samých jsou lidé odkázáni, aby volili mezi vírou a vírou. Mezi vírou, že je člověk příbuzný s nejvyšším životem a že je věčný, že nemůže

zemřít a zaniknout navždy. Anebo volí víru, že je pouhým shlukem atomů, příbuzný kamene a hlíny, a se smrtí že je všemu konec, že se rozpadne jako sněhulák na slunci a zůstane z něj jen trochu bláta s vodou.

Je pravdou, že není v celé přírodě bestiálnější bestie než jakou dovede býti člověk druhému člověku. Když nic jiného, může nás o tom poučit výbojná válka, jaká se právě vede v Habeši. A na druhé straně není v celém vesmíru něco většího nad oběti, jaké člověk kdy přinesl pro druhého člověka nebo pro lidstvo, pro svobodu druhých, pro lásku k drahé bytosti, pro poznanou pravdu.

Pro obětování svého života byl Ježíš prohlášen na Boha, ač byl také jen člověkem. A pro ty mnohé oběti, které přinesli jiní lidé se dnes v světě mnohým volněji dýchá než v dobách barbarských; a také budoucnost lidstva bude podle toho světlá, jak mnoho se najde těch, kteří při poznané pravdě budou stát a nové řády uplatňovat.

Když Ježíšovi vytýkali, že sebe dělal Bohem, odvolal se na starý výrok jejich sv. Písem, který pravý o lidech: bohové jste. Umíme-li tomu věřit s pokorou, smíme věřit, že jsme bohové, a že budeme jednou vědomě spolu vládnout světům, které sami vytváříme.

K. J. Hašpl:

TO NEJPOTŘEBNĚJŠÍ.

Statisíce lidí na světě je připraveno se bít. Jedni jsou připraveni k útoku, druzí k obraně. Nitro všech je naplněno nenávistí, která se namnoze systematicky uměle pěstuje. V lidech se probouzí zvláštní netušená síla, která se chce za každou cenu uplatnit. Člověk zatíná pěsti, srdce mu prudčeji bije, rozum zůstává stát, touha bít a bránit se převládá, dobrá vůle hyne a člověk se podobá spíše dravci než myslící a cítící bytosti. Probudily se v něm podivné žádosti a úzkosti. Má nezměrný strach z budoucnosti, bojí se o život svůj a svého potomstva a z tohoto strachu pramení touha se zabezpečovati. Zabezpečuje se na všech stranách. Přestává věřit v lidi, vždyť jej připravují o to, co on potřebuje k svému zabezpečení. Tento druh podivných lidí ovládá zemi, Někteří z nich mají moc i když jich jména jsou neznáma, stojí

v popředí a svůj strach šíří do světa. Neuvědomují si, co dělají. Nejsou si vědomi toho, že svůj stav mimoděk přenášejí na ostatní lidi a v těchto probouzejí tytéž pocity strachu, nejistoty, tytéž žádosti. Všem lidem začíná srdce prudčeji tlouci, téměř všem se rozum zastavuje a u velkého počtu zatínají se pěsti.

Všechno je ve znamení strachu a zabezpečování. Malý člověk chce mít jistotu, že bude mít co jíst, kde bydlet, čím se odívat a své děti držet v teple. Touží po prostředcích, jak by toho dosáhnul. Musí být chytrý a čilý, aby jej někdo nepředešel a nevzal mu to, co on potřebuje. Musí sehnat protekci, musí i lhát a se přetvařovat, jen aby dosáhnul toho nejpotřebnějšího k sebezabezpečení. Větší člověk má větší potřeby, ale také větší strach. Musí být ještě chytřejší, musí mít ještě větší protekci, musí být i úskočným, musí umět oklamat, aby dosáhnul toho, co považuje za nejpotřebnější pro svůj život a své rodiny, o jejíž bezpečnost má strach. Ti lidé, kteří se mohou počítati k největším, mají největší potřeby a také největší strach, aby jich ukojili, aby dosáhli toho nejpotřebnějšího. Oni touží po petroleji světa, po železe světa, uhlí, drahokamech, lesích, mořích, železnicích, silnicích, touží po celé zemi, neboť jen tak se mohou cítit bezpečnými a jen tak mohou dosáhnouti toho nejpotřebnějšího.

K dosažení svého cíle musí býti vychytralými; žádný prostředek nemůže je zarazit, každý je posvěcen cílem, k němuž směřuje. Zabít někoho, kdo překáží, zabít jich tisíc, milion, deset milionů, co na tom, když bude získán petrolej světa, uhlí, železo, zkrátka to nejpotřebnější?

Jak je to bláhové, pošetilé a kruté, ale jak pravdivý obrázek dnešního člověka. Je třeba se ptát, kam vede taková cesta? Denně to pozoruje každý, kdo vidí a kdo se nedal ještě strhnouti k této zběsilosti. Větší strach a nespokojenost, větší bída a také větší zloba, nenávist a zvířecnost jsou počáteční známky na této pouti člověka.

Může člověka něco zachránit před jistou zkáзой? Ano, může. Je sice hodina dvanáctá, ale není ještě pozdě. Může být vyléčen z tohoto stavu člověk malý i ten největší. A je k tomu zapotřebí jedné věci, jednoho léku přede všemi jinými. Je zapotřebí, aby člověk hledal a opatroval si to *nejpotřebnější*. Tím však není to, co bylo jmenováno a co lidé za nejdůležitější považují. Tím nejpotřebnějším je *L á s k a*.

Zpráva hospodářského oddělení Náboženské společnosti čs. unitářů k 31. prosinci 1935.

1. Počáteční jmění 1. ledna 1935.

Vyúčtované přednášky, jež NSČsU pořádala v roce 1934; SSB odvedla hotově	Kč 10.759'60
Šest pětinek stav. losů odevzdala SSB z téhož titulu „	796'—
Zařízení kanceláře koupené od SSB a zaplacené pohledávkou z téhož titulu	„ 6.277'—
Alliance unitářských žen odevzdala inventář do majetku náboženské společ. čs. unitářů. — Cena po odpisech	„ 25.623'55
Zpěvníky převzaté od SSB, náhradou za placené půjčky členům - věřitelům:	sklad Kč 250'—
peníze „ 250'—	„ 500'—
Psací stroj (cestovní), harmonium a různé kancelářské zařízení podle soupisu v knize inventáře	„ 1.150'—
Cenné věci — hodinky, náramky, prsteny — jako zvláštní příspěvek z pozůstalosti	„ 200'—
	Kč 45.306'15
Odepsáno na varhany v domě SSB	Kč 3.800'—
Zvláštní příspěvek na »Cesty a Cíle« „ 600'—	Kč 4.400'—
Jmění počátkem roku 1935	Kč 40.906'15

2. Závěrečné účty a účty hospodaření za rok 1935.

Účet rozvahový:

Hotovost: Pokladna: příjem Kč 119.216'80	
vydání „ 119.009'20	Kč 207'60
U pošt. spořitelny: příjem Kč 23.134'30	
vydání „ 22.076'85	„ 1.057'45
U zálož. »Unitaria«: příjem Kč 46.435'50	
vydání „ 33.911'—	„ 2.324'50
Uložené členské půjčky „ 10.200'—	
Reservní fond: příjem Kč 15.265'15	
vydání „ 2.950'—	
uloženo v záložně »Unitaria« „ 12.315'15	
Zpěvníky „ 250'—	
převádí se Kč 26.354'70	

	převedeno	Kč 26.354'70
Pohledávky: nedoplatek na prodaný		
nábytek	„	1.250'—
běžný účet SSB	„	1.351'70
záloha v tiskárně	„	2.700'—
Cenné papíry podle kursovní hodnoty,		
deposita a jiné cenné věci	„	2.149'50
Inventář: počátkem r. 1935	Kč 31.900'55	
v roce 1935 koupeno	„ 1.358'15	
	Kč 33.258'70	
v roce 1935 prodáno	„ 2.570'—	
stav koncem roku 1935	Kč 30.688'70	
20% odpis na znehodnocení		
zařízení	„ 6.137'75	
hodnota inventáře po odpisu k 31. XII. 1935	„ 24.550'95	
Aktiva k 31. prosinci 1935	Kč 58.356'85	
Pasiva k 31. prosinci 1935 (uložené členské půjčky)	„ 10.200'—	
Jmění k 31. prosinci 1935	Kč 48.156'85	
Jmění 1. ledna 1935	„ 40.906'15	
Přirůstek jmění za rok 1935	„ 7.250'70	

Účet výtežků a režie:

Členské příspěvky (pravidelné)	Kč 45.651'10	
Členské příspěvky (zvláštní)	„ 7.304'55	
Příspěvky za výkony duchovní správy	„ 2.681'—	
Přednášky: . hrubý příjem	Kč 36.705'05	
vydání za sály, hudbu a pod. „	18.375'15	„ 18.329'90
Kursovní zisk na cenných papírech	„ 32'50	Kč 73.999'05

R e ž i e:

Plat duchovního, cestovné a hotové výlohy		
duchovních, plat tajemníkův	Kč 44.799'10	
Nájem, úklid, otop, a osvětlení kanceláře	„ 10.264'80	
Kancelářské potřeby, telefon, poštovné,		
tiskopisy	„ 3.550'05	
Propagace, různé výlohy	„ 1.996'65	
Odpis inventáře	„ 6.137'75	„ 66.748'35
Přebytek hospodaření za rok 1935	Kč 7.250'70	

Účet rezervního fondu:

Zvláštní příspěvek nejmenované sestry při ordinaci br. Jaroslava Šímy	Kč	5.000'—	
Příspěvek ústředí	"	7.711'60	
" sboru unitářských pracovníků	"	439'40	
" nedělní školy	"	1.000'—	
" Alliance unitářských žen	"	678'15	
" kroužku dívek	"	115'50	
" " hochů	"	20'—	
Úrok z členských půjček — zvláštní příspěvek	"	50'50	
Zápůjčka na vydání knihy »Tvůrčí ná- boženství« ze zvláštního příspěvku (položka první) podle přání dávkyně	Kč	2.700'—	
Průběžná položka	"	250'—	" 250'—
Zůstatek rezervního fondu k 31. prosinci 1935	"	12.315'15	
	Kč	15.265'15	Kč 15.265'15

Příspěvky pro rezervní fond po 31. XII. 1935 do uzávěrky tohoto listu:

Sbor unitářských pracovníků	Kč	971'10
Kroužek hochů	"	109'—
Úrok z členských půjček — zvláštní příspěvek	"	232'70
Příspěvek unitářů ze Spojených Států Severo- amerických	"	357'—

Hospodářství složek Náboženské společnosti čs. unitářů:

Sbor unitářských pracovníků:

Hotovost pokladní k 31. prosinci 1934	Kč	845'05
příjem v roce 1935	Kč	14.104'75
vydání v roce 1935	"	12.382'80
Příspěvek rezervnímu fondu	"	439'40
Zůstatek k 31. XII. 1935	"	1.282'55
Pokladní hotovost koncem roku 1935	Kč	2.127'60
Knihovna: kolem 500 knih částečně vázaných	"	300'—
regál pro knihovnu	"	30'—
Zařízení letního tábora	"	20'—
	prevádí se	Kč 2.477'60

převedeno Kč 2.477'60

Nedělní škola dětí čs. unitářů:

Vkladní knížka záložny »Unitaria« Kč 2.621'85

Kroužek hochů:

Hotovost v pokladně k 31. XII. 1935 „ 90'60

Kroužek dívek:

Celá hotovost odvedena rezervnímu fondu.

Alliance unitářských žen:

Hotovost pokladní k 31. XII. 1935 . . . Kč 94'53

příjem v roce 1935 . . . Kč 2.857'25

vydání v roce 1935 . . . „ 2.105'35

příspěvek rezervnímu fondu . . . „ 678'15

Zůstatek k 31. XII. 1935 „ 73'75

Pokladní hotovost koncem roku 1935 „ 168'28

Majetek složek k 31. prosinci 1935 celkem . . . Kč 5.358'33

(Hospodaření složek Náboženské společnosti čs. unitářů a jejich účty podléhají kontrole hospodářského oddělení.)

V Praze, dne 6. února 1936.

Hospodářská správa Náboženské společnosti
čs. unitářů v Praze.

Člověk stůně, neboť se mu nedostává lásky. Láska člověka k člověku byla ubita a lidé se proměnili v šelmy. Nenávist nastoupila na místě lásky a člověk si zvyká nenáviděti celý svět. Ale bez lásky není života, život bez lásky hyne. Člověk to cítí, proto se hledí zaopatřovati před koncem, před smrtí, ale jeho zaopatřování se podobá potápějící se lodi s posádkou, která si pečlivě chrání peníze. K čemu jsou platné?

Láskou se probudil život na této zemi, z Nejvyšší lásky povstal a láskou může býti udržován a jeho hodnoty rozmnoženy.

Cesta od člověka k člověku vede nikoliv žaludkem, kapsou, měšcem, ale srdcem. Tam je ona tajemná síla, která světy mění. Tam je to nejpotřebnější.

Dovedl by někdo nechat bratra a sestru v nedostatku, kdyby člověk s člověkem byl spojen láskou? Mohl by někdo hynout v bídě uprostřed vzájemně se milujících lidí? Mohl by někdo jen pomyslet na utracení života toho, koho máme rádi? Mohli bychom oklamat, pomluvit, ničit a jakkoliv ubližovat těm, k nimž hoří naše srdce láskou? Nemožné. Mohli by národové státi proti sobě, mohly by hranice býti uzavřeny, mohli by lidé jen pomyslet na kanony, plyn, šrapnely a pod., kdyby láska byla pojátkem lidí?

Snad se někdo bude smát, když tvrdím, že láska je to nejpotřebnější v životě a ten nejdůležitější lék proti zmatkům světa. Snad někdo odpoví, že člověk není něčeho takového schopen. Odpovím — zkusil jsi to? Zkusil jsi opravdu všem lidem na světě odpustit, zkusil jsi mít rád — ano i své někdejší nepřátele? Kdo to zkusil, jinak mluví. Vím, že to není možno dokázati za půl hodiny, ani ne za týden, ale nestojí to za to, hledat a pěstít a starat se o to nejpotřebnější rok, dva, deset? Věřím, že kdyby po dva tisíce let z Ježíšova učení všechno se bylo zapomnělo a jen jedno si lidé byli denně připomínali, byli jsme dnes blíže království božího na zemi.

Zkusme to v hodině dvanácté a sami uvidíme, kam nás přivede opravdová touha odpustit a mít rád a zásada — milovati budeš bližního svého, jako sebe sama.

*

Zkus a podíviš se už první zkušenosti, jaký převrat špetka lásky udělá v tobě: ty naučíš se v lidech vidět lidi. Až dosud si lidi v lidech neviděl, teď najednou se ti rozevírá velké, ba slavné poznání. Bez nadsázky: je to skrytá a tichá revoluce v duši, která tě zítra započne vést životem zcela odchylného směru.

Gamma.

Milan Stach:

SEDMÝ BŘEZEN.

T. G. Masaryk, tento duševní aristokrat — narozený z chudých rodičů — ve své prostotě a skromnosti vyrůstá před naším vnitřním zrakem do závratné velikosti jako Titan, stává se mravním symbolem, visionářem a prorokem budoucna, starověkým Foenixem, rodícím se jednou za mnoho set let. Svoji duchovní mohutností a neohrožeností řadí se důstojně po bok Husův a Komenského, a svoji státnickou prozíravostí připomíná Karla IV. a Jiříka z Poděbrad. Nemůže nás pak překvapit ani obdiv ciziny, ani tichá závist. Nikdo ze žijících státníků a vůdců nedosahuje jeho výše. A z mrtvých vůdců snad Washington, Lincoln a Petr Karađordž mohou být srovnáváni s Masarykem, pokud se týče jeho vlivu na generace.

Masaryk připomíná nám svoji výlučnou osobností a vznešeným knězeštvím starozákonní proroky: i on musil nejprve burcovati vědomí svého národa, povzbuzovat, vychovávat a učit (rukopisné boje, činnost universitní a Hilsneriáda), i on s počátku setkával se s nepochopením, odporem a nevděkem, i on vedl úporný spor s vševládným Faraonem (v říšském sněmu proti Aerenthalovi a Friedjungovi), i jemu bylo putovati mnoho let pouští cizoty a sváděti boj s politickým ramenářstvím, úzkoprsým maloměšťáctvím a mnohé musil odváděti od egyptských hrnců rakušáckého oportunismu a lokajství, ale i jemu bylo konečně dopráno přivéstí svůj silný a zdravý národ do zaslíbené země a řídit po mnoho let jeho osudy. Ve svém obsáhlém literárním díle neskonale krásy a myslitelské moudrosti vkládá do ruky národa velký a vznešený Zákon Všelidství, který se stane nám i příštím generacím moderní Biblí.

Masaryk byl jedním z těch lidí, na nichž se splnilo Senecovo rčení, že byli „miláčky bohů“. Svým životem obsáhl nejen celou polovinu 19. století, ale i třetinu 20. století. Byl svědkem — ne pasivním — onoho hospodářského a sociálního kvasu, který zachvíval druhou polovinou minulého století, bral velmi živou účast na kulturním proudění ve střední Evropě, zasahoval svým mocným vlivem do kristalisačního procesu evropského v posledních 30 letech a vtiskl nesmazatelnou pečeť svojí vyspělé individuality dějinám poslední doby. Stal se duchovním reprezentantem dvou století.

7. březen jest pro nás nesmírně závazným dnem; klade nám

otázku, zda zachováme dědictví presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka, vykoupené drahocennou krví padlých synů našeho národa, ve své původní ryzí čistotě a odevzdáme neochuzené příštím generacím? Dnešní doba jest velmi vážná a ukládá každému z nás povinnost, býti trpělivým, ukázněným a silným! Vytrváme?

Jaroslav Šíma:

CÍRKEV ČESKOSLOVENSKÁ.

Starší čtenáři našeho listu pamatují, že od svého počátku sledovali jsme vývoj a události církve československé. Zakladatel naší náboženské společnosti Dr. N. F. Čapek se znal s prvním patriarchou církve československé Dr. K. Farským a velmi často se s ním stýkal. Církev čsl. je v mezinárodním svazu svobodných církví, jehož jsme i my členy. C. čsl. a unitáři jsou nejmladšími větvemi našeho národního života náboženského. To vše pochopitelně způsobuje čilý zájem jedné společnosti o druhou. Zdá se, že stojíme před novým obdobím ve vývoji náboženského života. Katolická reakce se šíří, v protestantismu nastává ideové třídění, protiklerikální tábor se chystá k boji proti reakci. A také v církvi československé nastaly v poslední době změny.

Pod dojmem těchto vzpomínek a událostí píšeme tyto řádky.

Církev československá se zrodila z katolictví. Většina jejích členů přešla z církve římské. Na počátku byly v církvi československé dva směry: radikální pokrokové, křídlo Dr. K. Farského a konservativní směr Gorazda-Pavlíka. V tak zvané pravoslavné krizi v r. 1924 zvítězil pokrokový směr Dr. Farského a skupina konservativní vytvořila českou církev pravoslavnou. Potom nastalo období intenzivní práce uvnitř církve. Stavěly se sbory, konaly se práce administrativní a při tom se utvářela dnešní ideová situace církve. Dr. K. Farský v roce 1927 zemřel, a hlavní péče byla věnována organizaci. Ideově církev čsl. zachovala pokrokovou základnu, již jí dal její zakladatel, ale v ledačems zůstalo při kompromisu. Do období od r. 1927—1935 spadá po stránce ideové zavedení věrouky, vypracované hlavně prof. Spisarem a ta okolnost, že počáteční kultová forma se ustálila a stala neměnnou. V církvi čsl. byly v tomto období vedeny různé diskuse, mnohdy více někdy méně velkého významu. V té době odešli z vedoucích míst čsl. církve někteří význační pracovníci, většinou směru radi-

kálnějšího. Je pochopitelné, že nám unitářům nebyl tento vývoj sympatický a že jsme s dychtivostí očekávali další. Jeho mezíníkem se stala jedna z nejdůležitějších otázek církve československé — otázka výchovy duchovenského dorostu. Po pokusu zřídit vlastní bohovědnou školu, rozhodnuto definitivně, že kandidáti budou studovat na Husově evangelické fakultě. Bedliví pozorovatelé tohoto vývoje v církvi československé měli ten dojem, že československá církev se blíží poslední dobou k protestantismu konservativnějšího rázu. Proto tím radostněji jsme uvítali obrat, který se v této době v církvi čsl. udál, jenž ovšem byl už připravován déle. Ústřední rada církve čsl. přizvala skupinu radikálnějšího směru, soustředěnou zejména ve Společnosti Dra K. Farského, ke spolupráci. Nutno konstatovat, že tento směr, přes svoje kritické výhrady, nikdy neporušil loyaltitu k církvi. Návrat těchto členů (kdysi spolupracovníků Dr. K. Farského) na přední místa, vyjasnil situaci v církvi čsl. Mnozí pocítili uvolnění psychického napětí. Tento obrat je zárukou samostatné ideové základny církve čsl. a slibem vývoje ve směru pokrokovém. Čeká tu práce veliká.

Tím se československá církev přibližuje našemu směru. Aby bylo jasno: jsem si vědom rozdílů, mnohdy dosti zásadních. Ty tu jsou a nechceme je zastírat. Ale záleží na tom, kam bude směřovat další vývoj. Rozdílů mezi námi a církví čsl. jsou dány vznikem obou náboženských společností. Církev čsl. je pokrokovým směrem, výrostlým z katolické kultické a organizační tradice s ohledy na velké masy lidu v této tradici vychované. Unitářství představuje směr radikálnější se silným odklonem od ritualismu a dogmatismu a neváže se ani formálně na žádnou církevní tradici, i když přijímá základní křesťanské prvky, dané evangeliem Ježíšovým. Tyto rozdíly patrně budou tu i v budoucnosti, ale neznamenají odcizení obou směrů, nýbrž vzájemné doplňování. Jsme povoláni vytvořit nový, pokrokový typ zbožnosti člověka dvacátého století. Podle svého založení budou někteří lidé blíže církvi československé, někteří blíže nám. Církev československá jistě už většinu těch, kteří její směr hledali, získala. Nutno však přiznat, že na naší straně tomu tak není. Je u nás daleko více unitářů dle smýšlení, než dle matriky. Tam jsou naše budoucí úkoly.

V dalším vývoji čsl. církve, půjde-li pokrokovým směrem, jak věříme, jistě bude provedeno mnoho oprav. Jsou věci v kultu, zpě-

vech i věrouce, které se nedají dobře držet, chceme-li, aby lidé starou formou nebyli sváděni k starému myšlení. I když po dalším vývoji zůstanou mezi námi a čsl. církví *rozdíly*, v základě obou směrů nemusí býti *rozporů*.

POZORUHODNÁ KNIHA.

F. M. Hník: »Pohnůtky dobročinnosti v křesťanství.«
Nákladem Ústř. rady církve československé. - V Praze,
1935, Edice Blahoslav č. XI.

V našem listě nemáme mnoho místa, abychom se rozepisovali o každé dobré knize, která vyjde v českém jazyce. Kniha Hníkova má však pro nás zásadní význam a proto je nutno, abychom jí věnovali zvláštní pozornost. Má mnoho kladů, je velmi poučná a přináší cenná fakta, jež znáti je třeba každému inteligentu a zvláště každému českému unitáři.

Aby nám žádný z čtenářů knihy nečinil výtky, podotýkáme hned zkraje, že kniha je bohužel psána hlavně jen pro odborníky v theologii a sociologii a neběře zřetel na průměrného inteligentního čtenáře.

Zde malá ukázka: W. a T. „poukázali v svém výkladu sociálních důsledků kalvinsko-protestantského bohosloveckého typu, že v něm objektivací účelu lidského snažení byla uznána nadlidská a nadsvětská kategorie Boží vůle za svrchovanou normu atd.“ Jinde je řeč o „zpředmětnění omilostňujících prostředků ve svátostně mystickém řádu církevní instituce.“

Netvrdíme, že celá kniha je psána tímto slohem, i když často vzniká při čtení dojem, že je úmyslně konstruován výraz těžký, kde by totéž mohlo býti řečeno prostšími a srozumitelnějšími slovy, jako na příklad, když je řeč o „indukujících podnětech“, o „pojmovém vyjasnění dominantního výrazu sociální práce“, o „souladu v interakci“, o „objektivitě prosté zaujatosti(?)“, o „zpředmětnitelné skutečnosti“, o „retardačních prvcích“ a pod.

Obsah jest však tak bohatý, že stojí i neoborníkovi za to podobnými statěmi se „prokousat“, tím spíš, že obecně srozumitelných míst je tolik, že odmění za každou námahu.

Velký význam Hníkovy knihy je v tom, že přináší do české náboženské literatury úplně nová hlediska a že rozlišuje různé náboženské směry také po stránce sociologické. Zásady, které jsme hlásali slovem a drobnými články po léta, jsou tu probrány systematicky s celým vědeckým aparátem.

Z dokladů Hníkem uvedených je zřejmé, že katolictví a protestantism nebyly pokrokem a dalším vybudováním základních

prvků Ježíšova evangelia, ale spíše krokem zpět, a že teprve unitářští předáci a buditelé navázali vědomě na humanitní podněty prvotního křesťanství. Oni rozvinuli a zdůvodnili na základě náboženském to, co je dnes tužbou všech, kteří chtějí nové řády a nový svět, ke všem stejně spravedlivý, bez vykořisťování člověka člověkem. Hospodářská demokracie, která zní dnešnímu světu jako nový objev, byla hlášána těmito unitáři už v době, kdy ještě vládlo otrokářství.

Hník rozlišuje čtyři hlavní typy theologických soustav:

1. útvar začátků křesťanského náboženství,
2. útvar thomistického katolicismu,
3. útvar lutherského a kalvinského protestantismu,
4. útvar humanitarianismu.

Považujeme toto rozdělení za velmi nešťastné. Kdo nezná dějiny křesťanství, neměl by po přečtení knihy ani tušení o tom, že od dob apoštolských až k začátkům „humanitarianismu“ nebyly na světě jen tyto, vládnoucími režimy fedrované církve, ale že tu byla také velmi významná hnutí křesťanů, kacířů zvaných, kteří základní idee Ježíšova evangelia mnohem lépe reprezentovali, nežli ony vládnoucí a pronásledující církve.

Když už všechno jiné bylo v knize dr. Hníka opomenuto, neměla být vyškrtuta česká reformace, která více než kterýkoli z jmenovaných směrů byla by vděčným tématem pro pojednání o organisované dobročinnosti na základě náboženských pohnůtek. Znamé „dekrety Jednoty bratrské“ poskytly by k tomu velmi vděčný materiál. (Jak to, na příklad, Bratři zařídili, že mezi nimi nebylo a nesmělo být žebračů!)

Při tom by bylo neškodilo aspoň několika větami poukázati na hnutí t. zv. novokřtěnců na Moravě, kteří zespolečenštěním výrobních prostředků při zachování soukromého vlastnictví vytvořili nebývalý blahobyt atd.

Při tom by stálo za vzpomnutí, co dokázali Mennonité v Rusku.

Takto se mohlo státi, že v knize je věnováno katolickému středověku 49 plus 16 stránek, lutherské a kalvinské reformaci 88 plus 17 stránek, ale české reformaci a vzpomnutým směrům ani jedna řádka.

Dále je nám nepochopitelné, jak při tak velkých sympatiích k unitářství mohl Dr. Hník unitáře a Společnost Přátel zařadit do kategorie „humanitářských sekt“ (str. 242). Podle Masarykova naučného slovníku užívá se slova sekta „s příhanou“ zvláště v křesťanství, „kde se sektou rozumí směr, jenž se neprávem odloučil od celku církve“. — A že v tomto smyslu Hník slovu sekta

sotva rozumí, o tom svědčí mnohé výroky, na příklad na stránce 267: „Sociologický útvar křesťanský, založený na channingovském bohosloveckém typu, soustřeďuje se na nejlepší mravní přívlastky křesťanského náboženství“. — „Humanitarianismus v své duchovně vyspělé podobě nevede nutně k sektářství, nýbrž ke katolicitě“.

Méně informovanému čtenáři je ovšem nutno připomenouti, že channingovským typem i humanitarianismem je myšleno unitářství.

Je také dlužno litovati, že Dr. Hník pro unitářský směr nenalezl šťastnějšího pojmenování než ono hrozné slovo „humanitarianism“, a k tomu ještě s důrazem na tendenci, která je vlastnímu unitářství cizí.

To je věc, která vyžaduje bližšího vysvětlení. Hník vytýká svému humanitarianismu „atheisující tendenci, která po ztrátě bezpečné základny biblického theismu snadno změní mravně výsostně hledisko evangelia Ježíšova za květníkovou náhražku náboženství lid-skosti, kterou představuje positivismus A. Comtea nebo humanismus Curtise W. Reese, A. E. Haydona či J. H. Holmse.“

Comte je francouzský filosof, který žil v r. 1798—1851. Unitářem nebyl. Reese přišel k unitářům od baptistů, a jeho atheisující humanism nemá kořeny v unitářství, ale v orthodoxním evangelictví, a je opačným extrémem „biblického theismu“. A. E. Haydone není v žádném seznamu unitářských pracovníků. Holmes se veřejně „atheisujícího humanismu“ zříká a nikdy se k němu nehlásil.

Toho sklonu k „atheisujícímu humanismu“ je v unitářství méně než u orthodoxních protestantů. Je to v podstatě „biblického theismu“, že vede dnešního vzdělaného člověka buď k ateismu nebo k unitářství.

Ostatně by bylo zajímavé vědět, který z biblických theismů pokládá Dr. Hník za typicky biblický, neboť je celá řada biblických theismů. Neumíme si představit křesťana, který by zastával theismus knihy Josue. Je ovšem dost „biblických křesťanů“, kteří nevědí, že nejen mezi theismem Starého Zákona jako celku a theismem Nového Zákona je ohromný rozdíl, ale že i mezi theismem Ježíšovým a Pavlovým je značný rozdíl.

Unitářství patří zásluha, že osoby, které theismem orthodoxních církví byly strženy do ateismu, opět přivádí k theismu takového Channinga, Parkera, Emersona, Masaryka a jiných náboženských humanistů.

Z toho všeho je patrné, že vřazení unitářství do Hníkovy kate-

gorie humanitarismu je nešťastné, neboť tu činí ze skutečné kategorie unitářského typu jakousi odnož něčeho, co je nezdravým výstřelkem a opačným extrémem přemrštěného zlidšťování Boha, jak se děje těm, kteří se drží verbální (slovní) inspirace bible.

Když už Dr. Hník nechtěl na plno přiznat unitářství jeho význam, jako samostatného typu na stejné linii s „thomistickým katolicismem“ a „luthersko-kalvinským protestantismem“, mohl aspoň zvolit název, který nepřipomíná onu „atheisující“ tendenci. Lépe by celý směr vystihoval název „unitářský humanism“, nebo (Masarykův) „humanitism“, nebo když u katolictví uvádí thomistický, u protestantů kalvinský a lutherský, měl logicky zde uvést channingovské nebo parkerovské unitářství, ačkoli dnešní unitářství se nijak od humanismu těchto svých pionýrů neuchyluje. Jako doklad možno uvést, že za poslední rok byl proveden ve Spojených státech amerických vědecký výzkum skutečného smýšlení vedoucích unitářů a shledáno, že 98 procent všech unitářů sympatizuje se zápasem, který směřuje k vytvoření spravedlivého společenského řádu.

(Dokončení příště).

Co nového v ústředí?

Nová odbočka Nedělní školy na Smíchově. Letošního roku pokusila se ses. Havelková, učitelka Nedělní školy, zachytiti na Smíchově děti, s nimiž dosud pracovala v sociální péči. Byly to děti, které by do naší školy jistě nechodily, ač potřebují více podepřít duchovně a mravně než hmotně. Této myšlenky se ses. H. chopila a požádala místní činovníky sociální péče o místnosti. Jejím přání bylo vyhověno a dnes se schází na 58 dětí, které se učí po unitářsku se dívat na život a svět. Je možno, že jen několik zrůnek se ujme, neboť sejeme tu do úhorovité půdy, ale stojí za to rozsévat. Dětem září radost z tváří a je vidět, že se v nich probouzí to božské, které bídnými poměry sociálními bylo zanedbáváno.

Kroužek maminek a batolátek. Po jisté přestávce znova se vytvořil jeden z nejlepších kroužků, které zde máme — kroužek maminek a batolátek. Přihlásilo se na 20 maminek. Scházejí se jednou měsíčně. Se ses. Hašplovou, která kroužek vede, se radí a uvažují o nejlepších způsobech výchovy, výživy, vytváření nejhodnějšího prostředí pro dítě. Dnes všichni víme, že nejdůležitější dobou pro vývoj charakteru jsou první léta života a proto nechceme nic zanedbat. — Je radost pohledět jak na maminky, tak na batolátka a malou drobotinu, neboť všem září radost z očí, když se jednou za měsíc sejdou.

Debatní kroužek. Zvláštní zmínky zasluhuje debatní kroužek, který byl organizován na návrh br. Stahla. Byly to zatím pokusy, abychom se přesvědčili, jak dovedeme debatovat. Proto jsme také veřejně tento kroužek neoznamovali, ale každého zvali a čekali, kdo sám projeví zájem. Pokus se zdařil. Debata byla vedena na vysoké úrovni a povzbudila k vážnému přemýšlení. Nejsme ještě plně spokojeni, ale máme nejlepší naději, že tento kroužek bude kvasem, povzbuzujícím k mnohostranné činnosti práce.